
Ami a munkában és a harcban erőt ad

*Lőrincz Gyulának,
a CSEMADOK országos elnökének
felszólalása az alakuló közgyűlésen*

Néhány nap múlva, március 15-én lesz 101 esztendeje, hogy a szabadság szele felkavarta a Duna menti kis nemzetek látszólagos nyugalalmát. A magyar és szlovák nemzet is felkelt, hogy lerázza magáról az idegen jármot és a jobbagyságot, hogy leszámoljon a közös ellenséggel, a közös elnyomóval. No, egyetlen tévedés, egy elhibázott nemzetiségi politika elég volt ahhoz, hogy a fegyvertársakat egymással szembeállítsa.

Kossuth szűkkeblűen nem akarta elismerni a szlovák népet független, önálló nemzetnek. Štúrt ez a nemzeti sérelem Bécs felé fordította. Bécs örömmel fogadja, örömmel látja, hogy a félelmetesnek indult közös szabadságharcnak előbukkant az Achilles-sarka, a sebezhető pontja, és ha egyszer valaki az ellenfél gyöngéjét kiismerte, az a csatát félig-meddig már meg is nyerte. Tudom, hogy az 1848-as év mind a magyar, mind a szlovák nemzet történelmének legszebb lapjait tölti be. Én ebből mégis tudatosan ezt a két negatív pontot emeltem ki. Nem az 1848–49-es évek történelmével akarok foglalkozni, csak rámutatni arra, hogy az ilyen látszólag jelentéktelen nacionalista „elhajlás” milyen végzetes kárt okozhatott egy olyan nagyszerű vállalkozásban, mint amilyen az 1848-as forradalom és szabadságharc volt.

Mindkét fél részéről megtörtént a végzetes hiba. Az egyik részről a szűkkeblű nacionalizmus, a másik részről talán az elhamarkodott sértődés, nemzeti túlérzékenység elhomályosította a szent célt. A vezérek megfélemedtek róla, hogy a szabadság megszerzésének előfeltétele: a közösen vívott harc a közös ellenséggel szemben.

Ebből világosan látjuk, hogy hová vezethet az elvakult nacionalizmus, a legjobb szándék, a legszebb cél kitűzése mellett is.

Mi is kitűztünk magunk elé egy ilyen nagy célt, a szocializmust, és közösen elindultunk az úton, a szocializmus útján. Az egy évvel ezelőtt lezajlott februári szocialista forradalom, a dicső februári napok, a megújított Nemzeti Front, élén Csehszlovákia Kommunista Pártjával, megnyitotta előttünk ezt az utat. Az utat a szocializmus felé. Száz évvel a 48-as szabadságharc után, az emberi haladásnak, a társadalmi fejlődésnek egy további, magasabb fokáért, a szocializmusért. Teljes tudatában annak, hogy csak a szocializmus — amely megszünteti az úri osztályt, a kapitalizmus uralmát — tudja megoldani a nemzetiségi kérdést. Ha ennek az úri osztálynak a hatalma, a befolyása megszűnik, nincs aki éket verjen a dolgozók közé, nacionalizmus, sovinizmus, nemzeti gyűlölködés, irredentizmus vagy revizionizmus formájában, felhasználva a népek nemzeti érzelmeit arra, hogy egymás ellen uszítsa őket és ezáltal saját osztályuralmát fenntartsa. Nagyon értettek ehhez a mi uraink, a nemesség éppúgy, mint a burzsoázia. Azóta más szelek fújnak a grófi szérűn. Azóta

A CSEMADOK országos elnökévé Lőrincz Gyula elvtársat, az Új Szó főszerkesztőjét választották

mi is sokat tanultunk, okultunk saját hibáinkból is. Megtanultuk, megismertük és magunkévá tettük a nemzetközi munkásmozgalom nagy vezetőinek, a szocialista ideológia mestereinek, Leninnek és Sztálinnak tanait a nemzetiségi kérdésről. Ezt a gyakorlatban is megismertük. Előttünk zajlott le a Nagy Honvédő Háború, melyet a Szovjetunió az orvtámadó fasiszta hordák ellen olyan győzelmesen megvívott. Ez a gyakorlatban igazolta: a lenini nemzetiségi politika helyes — egyedüli helyes — megoldása a nemzetiségi kérdésnek.

Mire számított a reakció, a tőke urai, mikor megtámadták a Szovjetuniót? Arra, hogy az ott élő nemzetiségek egymás torkának esnek, hogy az ott élő nemzetek között összetűzések, belső háborúk keletkeznek. Ehelyett a nemzetek, nemzetiségek között szolidaritás, megbonthatatlan egység volt a válasz. A helyes nemzetiségi politika győzelemmel koronázta a Szovjetunió dicső honvédő háborúját.

Ez azt bizonyítja, hogy a nemzetiségi kérdést nemcsak hogy meg kell, de meg is lehet oldani, ha likvidáljuk az úri osztályt és hátrahagyott képviselőit, akik ezt akadályozták, akik a nemzetiségi gyűlöletet szították. Ezt véglegesen csak a szocializmus oldja meg. Mi még éppen csak a szocializmus útjára léptünk. Ez az út a népi demokrácián keresztül vezet, elsődleges feladatunk tehát ezt a népi demokráciát építeni, hogy minél előbb a szocializmushoz érjünk.

Természetesen nekünk a szocializmushoz vezető utat is meg kell tisztánunk minden sovinszta, nacionalista gyűlölködéstől, összeférhetetlenségtől, hogy ne gátoljanak bennünket fölösleges és mesterséges akadályok célunk elérésében.

Szlovákia Kommunista Pártjának Központi Bizottsága elítélte a nacionalista előítéleteket, és hangsúlyozta, hogy: „Likvidálnunk kell a kispolgári nacionalizmust, mert csak azok tartják tiszteletben minden nemzet szabadságát és függetlenségét, akik a nemzetközi szolidaritás elvét vallják.“ Ne essünk tévedésbe, ne gondoljuk

azt, hogy ez talán csak a szlovák nacionalizmusra, csak a szlovák nacionalisták ellen irányult. Nem, ez ránk ugyanúgy vonatkozik! Sőt! Minket főleg, vagy azt is mondhatnám, hogy kizárólag annyiban érint, amennyiben a mi sorainkban megbúvó nacionalizmust, sovinizmust kell likvidálnunk. Mint ahogy a bölcs közmondásban áll: mindenki a saját portája előtt söpörjön. Akad még a mi portánk előtt is söpörnivaló bőven. A már levitézlett feudális, főúri Magyarország nacionalista, elmagyarosító politikája, a Horthy-rezsim revizionista, irredenta fulánkja még mindig ott mérgezi a baráti légkört, annak ellenére, hogy az új, népi demokratikus Magyarországon ez ma már nem talál kedvező visszhangra. Ezen a téren nagy munka vár ránk, a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületére, hogy ezeket a vadhajtásokat hazánkban is kiirtsuk.

Tudom, hogy nem népszerű, nem a legkedvesebb dolog az önkritika. De a szebb, a boldogabb jövő, a harmonikus együttélés érdekében ezt mégis meg kell tenni. Ezt mégis meg kell tennünk önmagunk felett. Ha a mi portánk teljesen rendben lesz, csak akkor nézhetjük meg, csak akkor bírálhatjuk a szomszédét.

Egyelőre sokkal fontosabb megismerni, megszerezni és értékelni a szlovák és a cseh nemzet történelmében, munkájában, irodalmában, művészetében azokat a pozitív jelenségeket, azokat a dolgokat, amelyek a közeledést megkönnyítik, elősegítik, nem pedig akadályozzák. Az apró-cseprő bajok, és sokszor, mi tagadás, a nagy és fájó tünetek, nehézségek mellett is tisztelettel és levett süveggel kell megemlékeznünk a szlovák nemzet hősi eposzáról, az 1944. augusztus 29-i Szlovák Nemzeti Felkelésről. Ez a kis nemzet a legnagyobbak közé emelkedett, amikor fegyvert ragadva fölkelte a túlerőben levő fasiszta megszálló csapatok ellen, s a győzelemig harcolt a Szovjetunió oldalán. Bátor harcával kivívta a demokratikus nemzetek elismerését.

A Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületének egyik fő feladata lesz, hogy megszüntesse a magyar és a szlovák nép, valamint az itt élő más nemzetiségek egymástól való egészségtelen elszigeteltségét, különélését. Hogy megteremtse a harmonikus együttélést minden téren — kultúrában, munkában, újjáépítésben, iparban, mezőgazdaságban egyaránt.

A múltban például még nehézségekbe ütközött a kétéves terv propagálása a magyar dolgozók között. Ennek ellenére kitüntetett élmunkásokat adtunk; bányászokat, hajógyári munkásokat stb., mert az öntudatos magyar dolgozók nagyon jól látták, hogy a saját hazájukat, a saját jövőjüket építik. Kultúregyesületünkön keresztül most már módunkban lesz a magyar dolgozókat részletesen megismertetni az új ötéves népgazdasági tervvel, hogy ennek megvalósításából még odaadóbban, még lelkesebben vegye ki részét.

Most, amikor már állampolgári jogokat, jogbiztonságot kapott a magyarság, még inkább meg lesz győződve arról, hogy saját hazáját építi, saját magának termel, tehát nem lehet számára közömbös, hogyan és mennyit termel. Meg kell ismerkednünk a népi demokrácia szociális, kulturális vívmányaival, berendezésével. Meg kell teremteni a legszorosabb együttműködést a szlovák, cseh és más nyelvű dolgozók között, nemcsak a munkaadóknál, nemcsak a szántóföldeken, hanem a kultúra terén is.

Ezen a téren fontos küldetés vár a ma megalakuló Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületére. Ezért létre kell hoznunk a vidéki szervezeteket mindazon a helyeken, ahol magyar dolgozók élnek. Ugyanúgy, mint ahogyan a szlovák kultúr-szervezetek, népművelési tömegszervezetek vannak rákapcsolva az állami apparátusra, vagyis a Tájékoztatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatalra, mert mint kulturális szervezet — tehát nem politikai — szigorúan ide tartozik.

Gottwald elvtárs, köztársasági elnökünk szavaival szeretném befejezni beszédemet,

aki a következőket mondotta: „Nemcsak arról van szó, hogy a néppel megismertessük a már meglevő kultúrát. A mi népünknek szüksége van a mával élő, a mának segítő új kultúrára is. Olyan kultúrára, tudományra, irodalomra, színházra, zenére, melyet áthat a hazánk szerencsés jövőjébe vetett hit, amely a munkában és a harcban erőt ad és megmutatja az előre vezető utat.”²⁶

Új Szó 1949. március 12.